

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 21 marca 2022 r.

Pozycja 57

POSTANOWIENIE z dnia 22 lipca 2021 r. Sygn. akt Ts 119/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Rafał Wojciechowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej E.S. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 133 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 556) „w zakresie, w jakim w razie zwrotu zawiadomienia o terminie rozprawy wraz z adnotacją «nie podjęto w terminie» należy uznać za przesyłkę doręczoną prawidłowo, co prowadzi do niemożności podjęcia właściwych środków do obrony”, z art. 42 ust. 2 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 547 § 1 ustawy wymienionej w punkcie 1 „w zakresie, w jakim skazany nie ma możliwości złożenia odwołania na postanowienie oddalające wniosek lub pozostawiające go bez rozpoznania jeżeli orzekł o tym sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy, co pozbawia skazanego możliwości skorzystania z zasady dwuinstancyjności”, z art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 78 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 77 ust. 2 w związku z art. 8 ust. 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 14 sierpnia 2020 r. (data nadania) E.S. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżąca, pismem z 15 listopada 2019 r. (data prezentaty), złożyła do Sądu Apelacyjnego wniosek o wznowienie postępowania zakończony wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z 30 kwietnia 2019 r. (sygn. akt [...]). Wskazała w nim, że nieprawidłowe doręczenie zawiadomienia o terminie rozprawy i brak poinformowania jej przez obrońcę o tym terminie skutkowały naruszeniem praw człowieka, w tym prawa do obrony.

Postanowieniem z 31 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny w K. II Wydział Karny (dalej: Sąd Apelacyjny) oddalił powyższy wniosek. W uzasadnieniu uznał, że „brak jest podstaw do przyjęcia, że przedmiotowe zawiadomienie zostało doręczone niepra-

widłowo. (...) zostało ono wysłane na wskazany przez E.S. (...) adres zamieszkania (...) skazana dotychczas (...) odbierała kierowaną do niej (...) na wskazany adres korespondencję sądową (...) i nie informowała następnie o zmianie miejsca pobytu, ani nie wskazywała innego adresu zamieszkania (...). Oceny tej nie zmienia ogólne powoływanie się (...) na stan zdrowia psychicznego E.S. jako okoliczność mającą uzasadniać nieodebranie przez nią korespondencji sądowej” (s. 5 postanowienia).

Zarządzeniem z 20 lutego 2020 r. (sygn. akt jw.) zastępca przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Apelacyjnego odmówił przyjęcia zażalenia na to orzeczenie jako niedopuszczalnego z mocy prawa. Wskazał, że „[u]stawa (...) nie przewiduje możliwości złożenia środka odwoławczego od wydanego w niniejszej sprawie postanowienia” (s. 2 zarządzenia).

Sąd Najwyższy postanowieniem z 13 maja 2020 r. (sygn. akt [...]; dalej: postanowienie Sądu Najwyższego) utrzymał w mocy powołane wyżej zarządzenie. Orzeczenie to – wskazane jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji – doręczono skarżącej 18 maja 2020 r.

Zarządzeniem z 6 listopada 2020 r. Prezes Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżącą – w trybie art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) – do usunięcia, w terminie 7 dni od dnia doręczenia zarządzenia, braków formalnych skargi przez: 1) udokumentowanie daty doręczenia postanowienia Sądu Najwyższego; 2) przedłożenie prawidłowego pełnomocnictwa upoważniającego pełnomocnika do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. Skarżąca w ustawowo przewidzianym terminie ustosunkowała się do powyższego wezwania.

Sędzia Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 21 stycznia 2021 r. wezwał skarżącą – w trybie art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK – do usunięcia w przepisany termin braku formalnego skargi konstytucyjnej przez sprecyzowanie oraz uzasadnienie, w jaki sposób art. 133 § 2 i art. 547 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 556, ze zm.; dalej: k.p.k.) naruszają wymienione w skardze konstytucyjnej wolności lub prawa skarżącej.

Pismem procesowym z 1 lutego 2021 r. (data nadania) skarżąca odniosła się do otrzymanego wezwania. W jej ocenie:

a) przyjęcie w postępowaniu karnym tzw. fikcji doręczenia (art. 133 § 2 k.p.k.) jest rozwiązaniem, „które godzi w prawo skazanego do obrony oraz zasadę domniemania niewinności. W procesie karnym potrzeba dostępu do środków obrony jest dla oskarżonego kluczowa i powinna mu być bezwzględnie zapewniona” (s. 2 pisma procesowego z 1 lutego 2021 r.);

b) brak możliwości zaskarżenia postanowienia Sądu Apelacyjnego oddalającego wnioski o wznowienie postępowania (art. 547 § 1 k.p.k.) pozbawia go natomiast możliwości skorzystania z zasady dwuinstancyjności postępowania.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu już w początkowej fazie postępowania spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona określone przez prawo wymagania oraz nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Art. 53 ust. 1 u.o.t.p.TK zobowiązuje zaś skarżącego do określenia kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego określonych w Konstytucji, wskazania, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone oraz do uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie.

Trybunał stwierdza, że zakwestionowany w skardze art. 133 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 534; w *petitum* skargi błędnie wskazano Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 556; dalej: k.p.k.), w zakresie określonym przez skarżącą, nie był podstawą wydania postanowienia Sądu Najwyższego z 13 maja 2020 r. (sygn. akt [...]; dalej: postanowienie Sądu Najwyższego), wskazanego jako ostateczne rozstrzygnięcie. Orzeczeniem tym Sąd Najwyższy badał jedynie możliwość wniesienia zażalenia na postanowienie Sądu Apelacyjnego z 31 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]) oddalające wniosek o wznowienie postępowania, podczas gdy podnoszony w skardze problem konstytucyjny w zakresie kwestionowanego przepisu odnosi się do problematyki fikcji doręczenia. Nie ma więc związku między wskazanym jako ostateczne rozstrzygnięcie postanowieniem Sądu Najwyższego a skarżonym przepisem oraz podniesionym przez skarżącą naruszeniem praw podmiotowych. Okoliczność ta – zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK – stanowi samodzielną przesłankę odmowy nadania skardze dalszego biegu w tym zakresie.

Natomiast w części, w jakiej skarżąca kwestionuje konstytucyjność art. 547 § 1 k.p.k. z art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 78 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 77 ust. 2 w związku z art. 8 ust. 2 Konstytucji, Trybunał zauważa, że skarga nie spełnia określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a skonkretyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK, wymogu wyczerpującego uzasadnienia naruszenia przez kwestionowany przepis wskazanych przez nią przepisów Konstytucji.

Jak przypomina Trybunał w obecnym składzie, przesłanka odpowiedniego uzasadnienia zarzutów nie powinna być traktowana powierzchownie i instrumentalnie. Nie czyni zadość rozważanej powinności samo przywołanie przepisu stanowiącego przedmiot kontroli, jak też przepisu będącego wzorcem tej kontroli (nawet wraz z podaniem sposobu ich rozumienia), bez przedstawienia argumentu wskazującego na niezgodność tych regulacji prawnych. Wymogu tego nie realizują także uwagi nazbyt ogólne, niejasne czy też czynione jedynie na marginesie innych rozważań (por. postanowienie pełnego składu TK z 26 listopada 2019 r., sygn. K 5/16, OTK ZU A/2019, poz. 66; wyroki TK z 5 czerwca 2014 r., sygn. K 35/11, OTK ZU nr 6/A/2014, poz. 61 oraz z 13 grudnia 2017 r., sygn. SK 48/15, OTK ZU A/2018, poz. 2). Merytoryczne rozpoznanie sprawy uzależnione jest więc nie tylko od dokładnego oznaczenia przez skarżącego wzorców konstytucyjnych, ale również zgodnej z orzecznictwem konstytucyjnym ich interpretacji oraz odpowiedniego przyporządkowania do przedmiotu kontroli. Do czasu, gdy nie zostaną powołane argumenty mające świadczyć o niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazanymi normami Konstytucji, Trybunał musi uznawać je za zgodne z wzorcem kontroli.

Skarżąca w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej przedstawiła stan faktyczny, wskazała jakie wzorce kontroli mają zastosowanie w jej sprawie, a następnie scharakteryzowała ich istotę. Ograniczyła się przy tym jedynie do wyrażenia przekonania o niezgodności kwestionowanych przepisów z Konstytucją. Nie wyjaśniła jednak na czym owa niezgodność – jej zdaniem – polega. Pomimo stosownego wezwania do usunięcia braków formalnych

w zakresie argumentacji popierającej żądanie skargi (dokładnego uzasadnienia zarzutów niezgodności zakwestionowanych przepisów z wymienionymi w skardze przepisami Konstytucji), skarżąca poprzestała na powtórzeniu wywodów zawartych w skardze.

W konsekwencji uznać należy, że wyrażenie przez skarżącą jedynie przekonania o niezgodności kwestionowanych przepisów z Konstytucją stanowi niewykonanie dyspozycji ustawowej (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK). Skutkuje to odmową nadania dalszego biegu skardze na etapie wstępnego rozpoznania albo umorzeniem postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku przy rozpoznaniu merytorycznym. Niedopuszczalne jest bowiem samodzielne precyzowanie przez Trybunał, a tym bardziej uzasadnianie, jedynie ogólnikowo sformułowanych zarzutów niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów (por. np. postanowienia TK z: 4 lutego 2009 r., sygn. Ts 256/08, OTK ZU nr 2/B/2009, poz. 138 oraz 17 grudnia 2018 r., sygn. Ts 173/17, OTK ZU B/2019, poz. 59, a także wyrok TK z 27 lutego 2018 r., sygn. SK 25/15, OTK ZU A/2018, poz. 11).

W związku z powyższym Trybunał stwierdza, że nieusunięcie braków formalnych skargi stanowi – na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 2 u.o.t.p.TK – samodzielną przesłankę odmowy nadania skardze dalszego biegu w tym zakresie.

Jednocześnie Trybunał zwraca uwagę, że w wyroku z 11 czerwca 2013 r., sygn. SK 23/10, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 57 orzekł, iż art. 547 § 1 k.p.k. nie jest niezgodny z art. 78 w zw. z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Uznał, że postanowienie wydane na podstawie art. § 1 k.p.k. przez sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy nie jest orzeczeniem wydanym w pierwszej instancji, a „brak możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego lub Sądu Najwyższego oddalające wnioski o wznowienie postępowania karnego jest ograniczeniem dotyczącym nadzwyczajnej instytucji prawnej (...). W orzecznictwie Trybunału przyjęte jest, że wznowienie postępowania nie jest objęte wszystkimi gwarancjami prawa do sądu oraz powiązanej z nim zasady dwuinstancyjności postępowania” (zob. szerzej wyrok TK z 12 stycznia 2010 r., sygn. SK 2/09, OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 1). W wyroku z 12 stycznia 2010 r. o sygn. SK 2/09 Trybunał stwierdził bowiem, że „o kwalifikacji postępowania jako pierwszej lub drugiej instancji nie może rozstrzygać jedynie fakt, że sąd w pewnym zakresie dokonywa nowych ustaleń lub rozpoznaje daną kwestię «po raz pierwszy». Za utrwalony i dominujący w orzecznictwie konstytucyjnym można uznać pogląd, zgodnie z którym «sądem pierwszej instancji jest ten, przed którym rozpoczyna się postępowanie sądowe, w wyniku którego organ ten ma wydać rozstrzygnięcie dotyczące sporu istniejącego między stronami» (...)”.

W wyroku z 11 czerwca 2013 r. Trybunał uznał w konsekwencji, że ani art. 32 ust. 1, ani art. 78 Konstytucji nie jest adekwatnym wzorcem kontroli konstytucyjności art. 547 § 1 k.p.k. Teza ta zachowuje swoją aktualność także na tle analizowanej skargi.

W związku z powyższym należało postanowić jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżące przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.